Фацбадæнтæ

Праздник Фасбаден

Дигорæ № 3, 2006

paragraph 1.

1.1. **Гъæздуг æма æведуйгæ æй ирон-дигорон**
гъæздуг æма æведуйгæ æй ирон-дигорон
богатый и/но/чтобы/что неиссякаемый быть.PRS.3SG иронско-дигорский
адæми исфæлдистадæ .
адæм -и ис- фæлдист -ад -æ
народ GEN/INESS PREF посвящать,творить SUF NOM

1.2. **Е æй нæ адæми зунд**
е æй нæ адæм -и зунд
3SG/POSS.3SG быть.PRS.3SG NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL народ GEN/INESS ум,знание
æма зæрди рохсæй нивæнст .
æма зæрд -и рохс -æй нивæнст
и/но/чтобы/что сердце GEN/INESS свет ABL основа

1.3. **Æ дессаги æвæрæнти**
æ дессаг -и æвæр -æн -т -и
POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN чудо GEN/INESS класть,ставить NMLZ PL GEN/INESS
кæдзосæй зиннунцæ фæлтæрти
кæдзос -æй зинн -унцæ фæлтæр -т -и
чистый,невинный ABL появляться,казаться PRS.3PL период,смена,поколение/слой PL GEN/INESS
сагъæстæ æма бæллецтæ , нæ
сагъæс -т -æ æма бæллецтæ нæ
размышление PL NOM и/но/чтобы/что стремление,мечта NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL
царди рагон нивæфтуд истори .
цард -и рагон нивæфтуд истори
жить.PART.PST/жизнь GEN/INESS древний,старый изображение/разрисованный история

1.4. **Махмæ финсгæ истори н ’ адтæй æма нин**
махмæ финс -гæ истори н адтæй æма нин
мы.ALL писать CONV история NEG быть.PST.3SG и/но/чтобы/что 1PL.ENCL.DAT
фольклор æй историон æрмæг .
фольклор æй истори -он æрмæг
фольклор быть.PRS.3SG история ADJ материал

1.5. **Адæмон исфæлдистади фæрци**
адæм -он ис- фæлдист -ад -и фæрци
народ ADJ PREF посвящать,творить SUF GEN/INESS благодаря,с.помощью
бакæнæн æности дуæрттæ , е
ба- кæн -æн æнос -т -и дуæр -тт -æ е
PREF делать PRS.1PL/SUBJ.1PL/INF2/NMLZ век PL GEN/INESS дверь PL NOM 3SG/POSS.3SG

нин исрохс кænуй евгъуд дзамани талингæ
нин ис- рохс кæн -уй евгъуд дзаман -и талинг
1PL.ENCL.DAT PREF свет делать PRS.3SG прошлый время/период GEN/INESS темнота

къумтæ æма уотемæй раргом
къум -т -æ æма уотемæй ра- ргом
угол/жилище PL NOM и/но/чтобы/что таким.образом PREF лицо/передняя часть/явный

унцæ æ сосæгдзийнæдтæ .
унцæ æ сосæг -дзийнæд -т -æ
быть.PRS.3PL POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN секрет NMLZ PL NOM

1.6. **Еци хузи эпос æма историон зарти**
еци хуз -и эпос æма истори -он зар -т -и
тот цвет/внешность,вид GEN/INESS эпос и/но/чтобы/что история ADJ песня PL GEN/INESS

æмрæнгъæ бæрзонд ахедундзийнадæ ес
æм- рæнгъ -æ бæрзонд ахед -ун -дзийнад -æ ес
COM ряд NOM высота иметь.значение/размножаться/развиваться INF NMLZ NOM EXT

таурæхътæн .
таурæхъ -т -æн
рассказ PL DAT

paragraph 2.

2.1. **Бæркадгин æнцæ нæ адæми таурæхъон**
бæркад -гин æнцæ нæ адæм -и таурæхъ -он
изобилие ADJ быть.PRS.3PL NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL народ GEN/INESS рассказ ADJ

бунтæ , агъаззаг æй
бун -т -æ агъаз -заг æй
дно,основание/наследие/гибель PL NOM помощь,польза SUF быть.PRS.3SG

сæ историон æма эстетикон
сæ истори -он æма эстетик -он
POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN история ADJ и/но/чтобы/что эстетика ADJ

нисанеуæг .
нисан :еу -æг
метка,цель/смысл,признак SUF

2.2. **Етæ æвзурстæнцæ мингай**
етæ æвзурст -æнцæ мин -гай
они,те возникать,прорастать,выделяться.PART.PST/выбор PST.INTR.3PL тысяча DISTR

æнзти дæргъи , æвдист
æнз -т -и дæргъ -и æвдист
год PL GEN/INESS длина GEN/INESS показывать,указывать.PART.PST/указ,заявление

си цæуй адæми
си цæу -й адæм -и
3SG.ENCL.INESS/3PL.ENCL.INESS/3SG.ENCL.ABL/3PL.ENCL.ABL идти PRS.3SG народ GEN/INESS

цард æ алли хузти
цард æ алли хуз -т -и
жить.PART.PST/жизнь POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN каждый цвет/внешность,вид PL GEN/INESS

сауæнгæ недзамантæй нæ рæстæгмæ .
сауæнгæ недзамант -æй нæ рæстæг -мæ
даже древность ABL NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL время ALL

2.3. **Аллихузон æй сæ медес** : **мифтæ**
аллихузон æй сæ медес миф -т -æ
разный,всякий быть.PRS.3SG POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN содержание миф PL NOM

æма æууæндунадæ , **дуйней**
æма æууæнд -ун -ад -æ дуйне -й
и/но/чтобы/что верить INF SUF NOM мир GEN/INESS

исконд æма æрдзи фæззиндтитæ
ис- конд æма æрдз -и фæззиндт -ит -æ
PREF делать.PART.PST/строение,состав и/но/чтобы/что природа GEN/INESS явление PL NOM

, **историон цаутæ æма адæмон таурæхътæ** .
истори -он цау -т -æ æма адæм -он таурæхъ -т -æ
история ADJ случай/событие PL NOM и/но/чтобы/что народ ADJ рассказ PL NOM

2.4. **Еу загъдæй** , **царди**
еу загъд -æй цард -и
ITER/один сказать.PART.PST/спор,ссора ABL жить.PART.PST/жизнь GEN/INESS

цидæриддæр ахсгиаг æма дессаг гъуддæгутæ
цидæриддæр ахсгиаг æма дессаг гъуддæгу -т -æ
чтобы.ни/все лучший/нужный/важный и/но/чтобы/что чудо дело,событие PL NOM

адтæй , **етæ æнцæ адæми зæрдиуагон имисуйнæгтæ**
адтæй етæ æнцæ адæм -и зæрдиуагон имисуйнæг -т -æ
быть.PST.3SG они,те быть.PRS.3PL народ GEN/INESS сердечный воспоминание PL NOM

сæ таурæхъти медес .
сæ таурæхъ -т -и медес
POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN рассказ PL GEN/INESS содержание

paragraph 3.

3.1. **Дигоргоми ци берæ кадгин бæрæгбæнттæ ес** , **уонæн**
Дигоргом -и ци берæ кад -гин бæрæгбæн -тт -æ ес уонæн
Дигория GEN/INESS что много уважение,слава ADJ праздник PL NOM EXT они.DAT

сæ тæккæ
сæ тæккæ
POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN как.раз

имисуйнагдæр
имис -уйнаг -дæр
бродить(жидкость)/придумывать,изобретать/тосковать/вспоминать PART.FUT COMPAR/FOC

æма цитгиндæртæй еу æй Фацбадæн
æма цит -гин -дæр -т -æй еу æй Фацбадæн
и/но/чтобы/что уважение/слава ADJ COMPAR/FOC PL ABL ITER/один быть.PRS.3SG Фасбаден
.

paragraph 4.

4.1. **Табу æхецæн , алли хæдзарæн дæр**
табу æхецæн алли хæдзар -æн дæр
молитва,милость/слава 3SG.REFL.DAT каждый дом DAT FOC

æнхусгæнæг уæд , алли анз дæр нæбæл
æнхус -гæн -æг уæд алли анз дæр нæбæл
помощь делать.PRS PART.PRS тогда/быть.IMP.3SG каждый год FOC 1PL.ENCL.SUPER

дзæбæхæй , сæрæгасæй цæуæд !
дзæбæх -æй сæр æгас -æй цæу -æд
хороший/здоровый/благополучный ABL голова весь/живой ABL идти IMP.3SG

paragraph 5.

5.1. **Дæлдæр мухур кæнæн , Фацбадæни**
дæл -дæр мухур кæн -æн Фацбадæн -и
низ COMPAR/FOC печать делать PRS.1PL/SUBJ.1PL/INF2/NMLZ Фасбаден GEN/INESS

туххæй нæ фиддæлтæй игъосгæ
туххæй нæ фиддæлт -æй игъос -гæ
ради,из-за/о NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL отец.PL/предки ABL слушать,слушаться CONV

ке ’ рцудан , еци таурæхъ , уæдта
ке р- цуд -ан еци таурæхъ уæдта
кто,что.GEN/что PREF идти PST.1PL тот рассказ потом/кроме.того

растдæр кæд æма куд
раст -дæр кæд æма куд
правда/прямой COMPAR/FOC когда/если и/но/чтобы/что как/как-то,именно

бæрæг кæнгæ ’ й , уой
бæрæг кæн -гæ æй уой
известный/определенный делать CONV быть.PRS.3SG быть.SUBJ.3PL/он,она.GEN

туххæй æрмæг .
туххæй æрмæг
ради,из-за/о материал

paragraph 6.

6.1. **Фацбадæни цитгин бæрæгбон**
Фацбадæн -и цит -гин бæрæг бон
Фасбаден GEN/INESS уважение/слава ADJ известный/определенный день/возможность

фулдæр кæнунцæ Дигоргоми .
фулдæр кæн -унцæ Дигоргом -и
больше делать PRS.3PL Дигория GEN/INESS

paragraph 7.

7.1. **Алли анз дær бæрæггонд цæуй Нæуæг анзи фæстаг хуцауæхсæви.**
алли анз дæр бæрæггонд цæу -й Нæуæг анз -и фæстаг хуцау æхсæв -и
каждый год FOC отмеченный идти PRS.3SG новый год GEN/INESS последний/задний Бог ночь GEN/INESS

paragraph 8.

8.1. **Рахæссуй къуæре.**
ра- хæсс -уй къуæре
PREF нести,уносить PRS.3SG неделя

paragraph 9.

9.1. **Æз мæ царди фулдæр рæстæг рарвистон Дигоргоми.**
æз мæ цард -и фулдæр рæстæг ра- рвист -он Дигоргом -и
я 1SG.ENCL.GEN/POSS.1SG жить.PART.PST/жизнь GEN/INESS больше время PREF посылать PST.TR.1SG Дигория GEN/INESS

9.2. **Райгурдтæн, исгъомбæл дæн æма æрæги уæнгæ цардтæн Устур-Дигори.**
ра- йгурд -тæн ис- гъомбæл дæн æма æрæги уæнгæ цард -тæн Устур Дигор -и
PREF рождаться PST.INTR.1SG PREF взрослый быть.PRS.1SG и/но/чтобы/что недавно до жить PST.INTR.1SG большой Дигора GEN/INESS

9.3. **Мæ фидæ æма уой фидæбæл ци æрæйййафтон, ци базудтон, еци бæрæгбæнттæ кæддæриддæр æз дæр мæ бийнонти хæццæ бæрæг кодтон, куд æнгъизтæй, уæхæн уагæвæрдбæл.**
мæ фид -æ æма уой фид -æбæл ци æр- æйййафт -он ци ба- зуд -т -он еци бæрæгбæн -тт -æ кæддæриддæр æз дæр мæ бийнонт -и хæццæ бæрæг код -т -он куд æнгъизт -æй уæхæн уагæвæрд -бæл
1SG.ENCL.GEN/POSS.1SG отец/мясо NOM и/но/чтобы/что быть.SUBJ.3PL/он,она.GEN отец/мясо SUPER что PREF догонять,успевать/терпеть,испытывать PST.TR.1SG что PREF знать,уметь TR PST.TR.1SG тот праздник PL NOM когда.бы.ни я FOC 1SG.ENCL.GEN/POSS.1SG семья GEN/INESS вместе известный/определенный делать TR PST.TR.1SG как/как-то,именно бродить(о.пиве).PART.PST/брожение ABL такой ситуация/правило SUPER

paragraph 10.

10.1. **Дигоргоми тæккæ цитгиндæр бæрæгбонбæл**
Дигоргом -и тæккæ цит -гин -дæр бæрæгбон -бæл
Дигория GEN/INESS как.раз уважение/слава ADJ COMPAR/FOC праздник SUPER
алкæддæр нимад цудæй æма цæуй
алкæддæр нимад цуд -æй æма цæу -й
всегда считать/уважать.PART.PST/счет идти PST.INTR.3SG и/но/чтобы/что идти PRS.3SG
Фацбадæн .
Фацбадæн
Фасбаден

10.2. **Фал хуæнхбæстæй адæм сæ цæрæнбунæттæ**
фал хуæнхбæстæй адæм сæ цæрæнбунæт -т -æ
однако горная.область народ POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN местожительство PL NOM
аййевгæ цæунцæ - ка будури гъæутæмæ , ка
а: ййев -гæ цæ -унцæ - ка будур -и гъæу -т -æмæ ка
менять(ся),заменять CONV идти PRS.3PL кто поле GEN/INESS деревня PL ALL кто
ба горæттæмæ - Дзæуæгигъæумæ , Беслæнмæ æма уотæ
ба горæт -т -æмæ - Дзæуæгигъæу -мæ Беслæн -мæ æма уотæ
CONTR город PL ALL Владикавказ ALL Беслан ALL и/но/чтобы/что так
идарддæр .
идард -дæр
далекий COMPAR/FOC

10.3. **Еуæй-еуетæ аци бæрæгбонбæл фестурзæрдæгомау æнцæ**
еуæй-еуетæ аци бæрæгбон -бæл фе- стур зæрд -æ гом -ау æнцæ
кое.кто этот праздник SUPER PREF большой сердце NOM амбар EQU быть.PRS.3PL
, уæдта ’й , кæд бæрæг кæнгæ
уæдта æй кæд бæрæг кæн -гæ
потом/кроме.того 3SG.ENCL.GEN когда/если известный/определенный делать CONV
фæууй , уой дæр дзæбæх
фæу- уй уой дæр дзæбæх
PREF быть.PRS.3SG быть.SUBJ.3PL/он,она.GEN FOC хороший/здоровый/благополучный
нæбал зонунцæ .
нæ- =бал зон -унцæ
NEG =пока/больше знать,уметь PRS.3PL

10.4. **Еци гъуддаг хъæбæр гъулæг кæсуй**
еци гъуддаг хъæбæр гъулæг кæс -уй
тот дело,событие очень/сильный,крепкий неприятный смотреть/читать/казаться PRS.3SG
мæнмæ .
мæнмæ
я.ALL

10.5. **Æз уотæ гъуди кæнун æма , алли дигорон хæдзарæ**
æз уотæ гъуди кæн -ун æма алли дигорон хæдзар -æ
я так мысль делать INF/PRS.1SG и/но/чтобы/что каждый дигорский дом NOM

дæр , хъæбæрдæр ба , Дигоргомæй æрæги ка
дæр хъæбæр -дæр ба дигоргом -æй æрæги ка
FOC очень/сильный,крепкий COMPAR/FOC CONTR Дигория ABL недавно кто

ралигъдæй , уонæй алке дæр ихæсгин æй
ра- лигъд -æй уонæй алке дæр ихæс -гин æй
PREF бежать PST.INTR.3SG они.ABL каждый FOC обязанность,задача,долг ADJ быть.PRS.3SG

, Фацбадæн кæд æма куд бæрæг
Фацбадæн кæд æма куд бæрæг
Фасбаден когда/если и/но/чтобы/что как/как-то,именно известный/определенный

кæнгæй , уой бæлвурд зонунæй .
кæн -г -æй уой бæлвурд зон -ун -æй
делать CONV ABL быть.SUBJ.3PL/он,она.GEN точный знать,уметь INF ABL

paragraph 11.

11.1. **Мæнбæл нуртæккæ цæуй 70 анземæй фулдæр æма**
мæн -бæл нур тæккæ цæу -й анз -емæй фулдæр æма
я.GEN SUPER теперь как.раз идти PRS.3SG год ABL.PRN больше и/но/чтобы/что

мах бийнонтæ дæр , нæ фиддæлтæ дæр ,
мах бийнонт -æ дæр нæ фиддæлт дæр
мы.NOM/GEN семья NOM FOC NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL отец.PL/предки FOC

уæдта нæ еугур гъæубæсти
уæдта нæ еугур гъæу бæст -и
потом/кроме.того NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL весь деревня страна,область/место GEN/INESS

адæм дæр куд бæрæг кодтонцæ Фацбадæн ,
адæм дæр куд бæрæг код -т -онцæ Фацбадæн
народ FOC как/как-то,именно известный/определенный делать TR PST.TR.3PL Фасбаден

уой уин цубурæй радзордзæнæн .
уой уин цубур -æй ра- дзор -дзæнæн
быть.SUBJ.3PL/он,она.GEN 2PL.ENCL.DAT короткий ABL PREF говорить FUT.1SG

paragraph 12.

12.1. **Мæйæ , дууæ мæйи раздæр алли**
мæй -æ дуу -æ мæй -и раз -дæр алли
месяц/луна NOM два NOM месяц/луна GEN/INESS перед/рядом COMPAR/FOC каждый

хæдзарæ дæр хæссун райдайиуонцæ косæрттаг :
хæдзар -æ дæр хæсс -ун ра- йдай -иуонцæ косæрттаг
дом NOM FOC нести,уносить INF/PRS.1SG PREF начинать(ся) OPT.3PL животное.для.убоя

ке бон куд уидæ , уотæ - ка гал , ка
ке бон куд уидæ уотæ - ка гал ка
кто,что.GEN/что день/возможность как/как-то,именно быть.OPT.3SG так кто вол кто

нæл фус , каба нæл сæгъæ .
нæл фус ка ба нæл сæгъ -æ
самец баран кто CONTR самец коза NOM

12.2. **Æнсури мæйи фæстаг хуцауæхсæвæ**
æнсур -и мæй -и фæстаг хуцау æхсæв -æ
январь/клык GEN/INESS месяц/луна GEN/INESS последний/задний Бог ночь NOM

ку ралæууидæ , уæдта алке дæр ракæнидæ
ку ра- лæуу -идæ уæдта алке дæр ра- кæн -идæ
когда/если PREF стоять OPT.3SG потом/кроме.того каждый FOC PREF делать OPT.3SG

косарт , искæниуонцæ къеретæ .
косарт ис- кæн -иуонцæ къере -т -æ
туша.животного PREF делать OPT.3PL пирог.с.сыром PL NOM

12.3. **Еу цалдæр бони раздæр ба**
еу цалдæр бон -и раз -дæр ба
ITER/один несколько день/возможность GEN/INESS перед/рядом COMPAR/FOC CONTR

исфициуонцæ сау бæгæни .
ис- фиц -иуонцæ сау бæгæни
PREF варить OPT.3PL черный пиво

12.4. **Еци æхсæвæ алке дæр æхе бийнонти хæццæ**
еци æхсæв -æ алке дæр æхе бийнонт -и хæццæ
тот ночь NOM каждый FOC 3SG.REFL.GEN/POSS.REFL.3SG семья GEN/INESS вместе

исковидæ Хуцаумæ , Изæдтæмæ , Идауæгмæ …
ис- ков -идæ Хуцау -мæ Изæд -т -æмæ Идауæг -мæ
PREF молиться OPT.3SG Бог ALL ангел PL ALL ангел ALL

paragraph 13.

13.1. **Дуккаг бонæй фæстæмæ ба**
дуккаг бон -æй фæстæмæ ба
второй день/возможность ABL назад CONTR

гъæубæсти адæм кезугай кодтонцæ
гъæу бæст -и адæм кезугай код -т -онцæ
деревня страна,область/место GEN/INESS народ по.очереди делать TR PST.TR.3PL

сæ кувдтитæ æма , уæд
сæ кувдт -ит -æ æма уæд
POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN молитва/пир,застолье PL NOM и/но/чтобы/что тогда/быть.IMP.3SG

еу хæдзарæмæ , уæд иннæ хæдзарæмæ æмбурд
еу хæдзар -æмæ уæд инн -æ хæдзар -æмæ æмбурд
ITER/один дом ALL тогда/быть.IMP.3SG другой NOM дом ALL собрание

кодтонцæ æма кувтонцæ Идауæгмæ .
код -т -онцæ æма кувт -онцæ Идауæг -мæ
делать TR PST.TR.3PL и/но/чтобы/что молиться PST.TR.3PL ангел ALL

13.2. **Кувтонцæ ’ ймæ , курдтонцæ**
кувт -онцæ ймæ курдт -онцæ
молиться PST.TR.3PL 3SG.ENCL.ALL просить PST.TR.3PL

си , цæмæй бабæй
си цæмæй бабæй
3SG.ENCL.INESS/3PL.ENCL.INESS/3SG.ENCL.ABL/3PL.ENCL.ABL чтобы/что.ABL опять/же,а

сæ иннæ анз дæр сæрæгас , æнæфидбилиз ,
сæ инн -æ анз дæр сæр æгас æнæ- фидбилиз
POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN другой NOM год FOC голова весь/живой без несчастье/зло

æнæнезæй æрæййафа .
æнæ- нез -æй æр- æййаф -а
без болезнь ABL PREF догонять,успевать/терпеть,испытывать SUBJ.3SG

13.3. **Еу загъдæй , сæхе ’**
еу загъд -æй сæхе
ITER/один сказать.PART.PST/спор,ссора ABL 3PL.REFL.GEN/POSS.REFL.3PL

йбæл фæдзахстонцæ .
йбæл фæдзахст -онцæ
3SG.ENCL.SUPER поручать,завещать PST.TR.3PL

13.4. **Геуæргиæхсæвæ ку ралæууидæ , уæддæр бабæй**
Геуæрги æхсæв -æ ку ра- лæуу -идæ уæддæр бабæй
Георгий ночь NOM когда/если PREF стоять OPT.3SG все.же опять/же,а

косарт ракæниуонцæ , къеретæ искæниуонцæ ,
косарт ра- кæн -иуонцæ къере -т -æ ис- кæн -иуонцæ
туша.животного PREF делать OPT.3PL пирог.с.сыром PL NOM PREF делать OPT.3PL

къумæл исфициуонцæ .
къумæл ис- фиц -иуонцæ
квас PREF варить OPT.3PL

13.5. **Уонæй ба кувтонцæ Лæгти**
уонæй ба кувт -онцæ Лæг -т -и
они.ABL CONTR молиться PST.TR.3PL мужчина,человек/муж PL GEN/INESS

Сæри Изæдмæ .
Сæр -и Изæд -мæ
голова GEN/INESS ангел ALL

13.6. **Курдтонцæ си ,**
курдт -онцæ си
просить PST.TR.3PL 3SG.ENCL.INESS/3PL.ENCL.INESS/3SG.ENCL.ABL/3PL.ENCL.ABL

цæмæй нæ нæлгоймæгтæ ,
цæмæй нæ нæлгоймæг -т -æ
чтобы/что.ABL NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL мужчина PL NOM

хъæбæрдæр ба нæ фæсевæд ,
хъæбæр -дæр ба нæ фæсевæд
очень/сильный,крепкий COMPAR/FOC CONTR NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL молодежь

нæ лæги бундзæфхæттæ
нæ лæг -и бундзæфхæт -т -æ
NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL мужчина,человек/муж GEN/INESS пень PL NOM

царди лæуд уонцæ раст надбæл ,
цард -и лæуд уонцæ раст над -бæл
жить.PART.PST/жизнь GEN/INESS стоять.PART.PST SUBJ.3PL правда/прямой дорога SUPER

уонцæ сæрæгас , æнæнез , æнæфидбилиз .
уонцæ сæр æгас æнæ нез æнæ- фидбилиз
SUBJ.3PL голова весь/живой без болезнь без несчастье/зло

13.7. **Лæгти Изæд сæ цæмæй**
Лæг -т -и Изæд сæ цæмæй
мужчина,человек/муж PL GEN/INESS ангел POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN чтобы/что.ABL

кæддæриддæр æ рахес пазури
кæддæриддæр æ рахес пазур -и
когда.бы.ни POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN правый GEN/INESS

буни дара .
бун -и дар -а
дно,основание/наследие/гибель GEN/INESS (со)держать/быть.обязанным/считаться SUBJ.3SG

paragraph 14.

14.1. **Еци рæстæги иуазæг ку**
еци рæстæг -и иуазæг ку
тот время GEN/INESS гость/ячмень(на.глазу) когда/если

бафтуйидæ
ба- фтуй -идæ
PREF прибавляться/отделяться/достигать OPT.3SG

гъæубæстæмæ , уæд ин
гъæу бæст -æмæ уæд ин
деревня вязать,связывать.PART.PST/связка, пучок ALL тогда/быть.IMP.3SG 3SG.ENCL.DAT

цуппæрæнæй раздæр рацæуæн
цуппæрæн -æй раз -дæр ра- цæу -æн
четверг ABL перед/рядом COMPAR/FOC PREF идти PRS.1PL/SUBJ.1PL/INF2/NMLZ

нæбал æмбалдæй гъæуæй .
нæ- =бал æмбалд -æй гъæу -æй
NEG =пока/больше встречаться/случаться PST.INTR.3SG деревня ABL

14.2. **Мадта гъæубæсти цæргутæ дæр некумæ**
мадта гъæу бæст -и цæр -гу -т -æ дæр некумæ
итак,тогда деревня страна,область/место GEN/INESS жить PART.PRS PL NOM FOC никуда

цудæнцæ .
цуд -æнцæ
идти PST.INTR.3PL

14.3.	**Еци**	**æгъдау**	**æвæрд**	**адтæй**
	еци	æгъдау	æвæрд	адтæй
	тот	закон/правило/этикет/приличие/нрав,обычай	класть,ставить.PART.PST	быть.PST.3SG

хъæбæр	**карз**	.
хъæбæр	карз	
очень/сильный,крепкий	сильный/строгий	

paragraph 15.

15.1.	**Бæрæгбон**		**райдайуни**			
	бæрæг	бон	ра-	йдай	-ун	-и
	известный/определенный	день/возможность	PREF	начинать(ся)	INF	GEN/INESS

хуæдразмæ	**алли**	**бийнонтæ**		**дæр**	**сог**	**ниффадиуонцæ**		
хуæдразмæ	алли	бийнонт	-æ	дæр	сог	ниф-	фад	-иуонцæ
как.раз.перед/накануне	каждый	семья	NOM	FOC	дрова	PREF	колоть	OPT.3PL

къуæрей		**фагæ**	,	**уомæн**	**æма**	**бæрæгбæнтти**		
къуæре	-й	фагæ		уомæн	æма	бæрæгбæн	-тт	-и
неделя	GEN/INESS	достаточно		он,она.DAT	и/но/чтобы/что	праздник	PL	GEN/INESS

не	’	**мбалдæй**		**сау**
не		мбалд	-æй	сау
NEG/POSS.1PL		встречаться/случаться	PST.INTR.3SG	черный

куститæ			**кæнун**		:	**сог**	**фадун**		,
куст	-ит	-æ	кæн	-ун		сог	фад	-ун	
работать.PART.PST/работа	PL	NOM	делать	INF/PRS.1SG		дрова	колоть	INF/PRS.1SG	

фагус	**ласун**		**æма**	**уотæ**
фагус	лас	-ун	æма	уотæ
отбросы,навоз	(у)возить,тащить/снимать	INF/PRS.1SG	и/но/чтобы/что	так

идарддæр		.
идард	-дæр	
далекий	COMPAR/FOC	

paragraph 16.

16.1.	**Не**	’	**мбалдæй**		**фудконд**	**миутæ**		
	не		мбалд	-æй	фудконд	миу	-т	-æ
	NEG/POSS.1PL		встречаться/случаться	PST.INTR.3SG	безобразный	дело,поступок	PL	NOM

кæнун		**дæр**	**еци**	**рæстæг**	:	**кæрæдзей**	**æфхуæрун**		,
кæн	-ун	дæр	еци	рæстæг		кæрæдзей	æфхуæр	-ун	
делать	INF/PRS.1SG	FOC	тот	время		RCP.GEN	обижать,наказывать	INF/PRS.1SG	

давун		,	**фудниуæзтæ**		
дав	-ун		фуд	ниуæзт	-æ
красть	INF/PRS.1SG		зло/недостаток/вина	пить.PART.PST/питье,выпивка	NOM

кæнун		,	**сауæнгæ**	**зуст**	**дзорун**		**дæр**
кæн	-ун		сауæнгæ	зуст	дзор	-ун	дæр
делать	INF/PRS.1SG		даже	сердитый	говорить	INF/PRS.1SG	FOC

нимад **адтæй** **фудмиуæбæл** .
нимад адтæй фуд миу -æбæл
считать/уважать.PART.PST/счет быть.PST.3SG зло/недостаток/вина дело,поступок SUPER

16.2. **Уотемæй** **адæм** **игъæлдзæгæй** **æрвистонцæ** **сæ**
уотемæй адæм игъæл -дзæг -æй æрвист -онцæ сæ
таким.образом народ веселость ABL посылать PST.TR.3PL POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN

бæрæгбони **къуæре -** **кафтонцæ** ,
бæрæг бон -и къуæре - кафт -онцæ
известный/определенный день/возможность GEN/INESS неделя танцевать PST.TR.3PL

зардтонцæ , **кæрæдзебæл** **цийнæ** **кодтонцæ** .
зард -т -онцæ кæрæдзебæл цийн -æ код -т -онцæ
петь TR PST.TR.3PL RCP.SUPER радость NOM делать TR PST.TR.3PL

paragraph 17.

17.1. **Мæнæ** **бабæй** **нур** **дæр** **ралæудтæй** **Фацбадæни**
мæнæ бабæй нур дæр ра- лæудт -æй Фацбадæн -и
вот опять/же,а теперь FOC PREF стоять PST.INTR.3SG Фасбаден GEN/INESS

цитгин **бæрæгбон** **æма**
цит -гин бæрæг бон æма
уважение/слава ADJ известный/определенный день/возможность и/но/чтобы/что

мæ **нæ** **адæмæн** **фæндуй**
мæ нæ адæм -æн фæнд -уй
1SG.ENCL.GEN/POSS.1SG NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL народ DAT хотеть PRS.3SG

ракæнун **зæрдиагон**
ра- кæн -ун зæрдиаг -он
PREF делать INF/PRS.1SG искренний ADJ

арфæ .
арф -æ
глубина/благословение,поздравление/заговор,заклинание NOM

17.2. **Уотæ** **æнæнез** , **æнæфидбилиз** .
уотæ æнæ нез æнæ- фидбилиз
так без болезнь без несчастье/зло

17.3. **Алли** **анз** **дæр** **нæ** **кадгин** **бæрæгбонбæл**
алли анз дæр нæ кад -гин бæрæгбон -бæл
каждый год FOC NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL уважение,слава ADJ праздник SUPER

рæсугъдæй , **цийнæйдзагæй** **куд**
рæсугъд -æй цийнæйдзаг -æй куд
красивый ABL жизнерадостный ABL как/как-то,именно

æмбæлæн , **еци**
æ- мбæл -æн еци
без приличествовать/встречаться/случаться PRS.1PL/SUBJ.1PL/INF2/NMLZ тот

хуарззæнхæ не ' гасей дæр уæд !
хуарззæнх -æ не гас -ей дæр уæд
милость,благодеяние NOM NEG/POSS.1PL весь/живой GEN.PRN FOC тогда/быть.IMP.3SG

17.4. **Кæддæр Дигори адæм Идауæг еминæй куд**
кæддæр Дигор -и адæм Идауæг емин -æй куд
когда.то Дигора GEN/INESS народ ангел чума,отрава ABL как/как-то,именно

багъæуай кодта , уотæ гъæуай
ба- гъæуай код -т -а уотæ гъæуай
PREF наблюдение,присмотр,охрана делать TR PST.TR.3SG так наблюдение,присмотр,охрана

кæнæд мах дæр алли фидбилизæй дæр !
кæн -æд мах дæр алли фидбилиз -æй дæр
делать IMP.3SG мы.NOM/GEN FOC каждый несчастье/зло ABL FOC

paragraph 18.

18.1. **ХЪОДЗАСТИ Агубе , ахуради ветеран .**
ХЪОДЗАСТИ агубе ахурад -и ветеран
Кодзасов Агуб образование GEN/INESS ветеран

paragraph 19.

19.1. **Е адтæй раги дзамани .**
е адтæй раги дзаман -и
3SG/POSS.3SG быть.PST.3SG давно/рано время/период GEN/INESS

19.2. **Устур-Дигорæмæ банæхстæр æй Еминæ .**
Устур-Дигор -æмæ ба- нæхстæр æй Емин -æ
Стур-Дигора ALL PREF отправление быть.PRS.3SG чума,отрава NOM

19.3. **Еци рæстæг Хæймантæй еу лæг ,**
еци рæстæг Хæйман -т -æй еу лæг
тот время Хайманов PL ABL ITER/один мужчина,человек/муж

æ ном Гими , цудæй
æ ном Гими цуд -æй
POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN имя/слава,уважение Гими идти PST.INTR.3SG

гъæдбунти
гъæд бун -т -и
лес/бревно/дерево/рукоятка/качество дно,основание/наследие/гибель PL GEN/INESS

æма Еминæ æ размæ
æма Емин -æ æ раз -мæ
и/но/чтобы/что чума,отрава NOM POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN перед/рядом ALL

фæцæй , адæймаги хузæ
фæц- æй адæймаг -и хуз -æ
PREF быть.PRS.3SG человек GEN/INESS цвет/внешность,вид NOM

райсгæй .
ра- йс -г -æй
PREF брать/доставать/получать CONV ABL

19.4. **Гими æй базудта æма ’ й**
Гими æй ба- зуд -т -а æма æй
Гими 3SG.ENCL.GEN PREF знать,уметь TR PST.TR.3SG и/но/чтобы/что 3SG.ENCL.GEN

бафарста , кумæ цудæй , уобæл .
ба- фарст -а кумæ цуд -æй уобæл
PREF спрашивать PST.TR.3SG куда идти PST.INTR.3SG он,она.SUPER

19.5. **Е ин загъта , Хæйманти**
е ин загът -а Хæйман -т -и
3SG/POSS.3SG 3SG.ENCL.DAT сказать PST.TR.3SG Хайманов PL GEN/INESS

Гимий хæдзарæмæ цæун , зæгъгæ .
Гими -й хæдзар -æмæ цæ -ун зæгъ -гæ
Гими GEN/INESS дом ALL идти INF/PRS.1SG сказать CONV

paragraph 20.

20.1. **Уæд фæйнердæмæ фæццудæнцæ æма**
уæд фæйне рд -мæ фæц- цуд -æнцæ æма
тогда/быть.IMP.3SG по половина,сторона ALL PREF идти PST.INTR.3PL и/но/чтобы/что

Гими æ хæдзарæмæ фездахтæй ,
Гими æ хæдзар -æмæ фе- здахт -æй
Гими POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN дом ALL PREF возвращать/поворачивать PST.INTR.3SG

дуæрттæ федар рахгæдта æма
дуæр -тт -æ федар ра- хгæд -т -а æма
дверь PL NOM крепость,выносливость PREF закрыть TR PST.TR.3SG и/но/чтобы/что

бафæдзахста бийнонтæн , маке
ба- фæдзахст -а бийнонт -æн маке
PREF поручать,завещать PST.TR.3SG семья DAT никто.NOM/никто.GEN

æрбауадзетæ , зæгъгæ .
æрба- уадз -етæ зæгъ -гæ
PREF разрешать,пускать,оставлять PRS.2PL сказать CONV

20.2. **Хæдзари адтæй**
хæдзар -и адтæй
дом GEN/INESS быть.PST.3SG

уайсадæг
уайсад -æг
молчать(о.невестке.в.присутствии.родственников.мужа) PART.PRS

киндзæ .
киндз -æ
невестка/кукла/остов хвоста NOM

20.3. **Е хабар нæ**
е хабар нæ
3SG/POSS.3SG событие,дело NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL

фегъуста .
фе- игъуст -т -а
PREF слышать/быть.слышным TR PST.TR.3SG

20.4. **Уалинмæ Еминæ дуар бахуаста** .
уалинмæ Емин -æ дуар ба- хуаст -а
тем.временем,до.тех.пор чума,отрава NOM дверь PREF стучать PST.TR.3SG

20.5. **Киндзæ еске бафæрсун**
киндз -æ еске ба- фæрс -ун
невестка/кукла/остов хвоста NOM чей-либо/кто-либо PREF спрашивать INF/PRS.1SG
нæ бандиудта æма ин
нæ ба- ндиуд -т -а æма ин
NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL PREF осмелиться TR PST.TR.3SG и/но/чтобы/что 3SG.ENCL.DAT
дуар бакодта .
дуар ба- код -т -а
дверь PREF делать TR PST.TR.3SG

paragraph 21.

21.1. **Еминæ бацудæй хæдзарæмæ** ,
Емин -æ ба- цуд -æй хæдзар -æмæ
чума,отрава NOM PREF идти PST.INTR.3SG дом ALL
коми тæф фестадæй æма
ком -и тæф фе- стад -æй æма
рот,пасть/ущелье/острие GEN/INESS запах/пар PREF стать,превратиться ABL и/но/чтобы/что
бийнонтæбæл нез бафтудта .
бийнонт -æбæл нез ба- фтуд -т -а
семья SUPER болезнь PREF прибавляться/отделяться/достигать TR PST.TR.3SG

21.2. **Гими гъæунгæмæ рауадæй æма нигъгъæр**
Гими гъæунг -æмæ ра- уад -æй æма нигъ- гъæр
Гими улица ALL PREF бежать/течь PST.INTR.3SG и/но/чтобы/что PREF крик,звук
кодта , мæ хæдзари Еминæ
код -т -а мæ хæдзар -и Емин -æ
делать TR PST.TR.3SG 1SG.ENCL.GEN/POSS.1SG дом GEN/INESS чума,отрава NOM
фæззиндтæй , зæгъгæ .
фæз- зиндт -æй зæгъ -гæ
PREF являться PST.INTR.3SG сказать CONV

paragraph 22.

22.1. **Адæм уой ку фегъустонцæ** ,
адæм уой ку фе- гъуст -онцæ
народ быть.SUBJ.3PL/он,она.GEN когда/если PREF слышать/быть.слышным PST.TR.3PL
уæд гъæунгæмæ ракалдæнцæ , фал
уæд гъæунг -æмæ ра- калд -æнцæ фал
тогда/быть.IMP.3SG улица ALL PREF сыпать/лить/рубить PST.INTR.3PL однако

нæ зонунцæ , сæхе
нæ зон -унцæ сæхе
NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL знать,уметь PRS.3PL 3PL.REFL.GEN/POSS.REFL.3PL

кæци изæдбæл бафæдзæхсонцæ - Уасгергибæл
кæци изæд -бæл ба- фæдзæхс -онцæ - Уасгерги -бæл
который,какой ангел SUPER PREF поручать,завещать SUBJ.3PL Св.Георгий SUPER

æви Идауæгбæл .
æви Идауæг -бæл
или,ли,разве ангел SUPER

22.2. **Уæд Къургъостæй еу лæг , Байтемурихъо**
уæд Къургъос -т -æй еу лæг Байтемурихъо
тогда/быть.IMP.3SG Кургосов PL ABL ITER/один мужчина,человек/муж Байтемурико

, зæгъгæ , е ' сфæндæ
зæгъ -гæ е с- фæнд -æ
сказать CONV 3SG/POSS.3SG PREF воля/мысль/совет/решение NOM

кодта еу гъуддаг
код -т -а еу гъуддаг
делать TR PST.TR.3SG ITER/один дело,событие

бавзарун .
ба- взар -ун
PREF выбирать/терпеть,претерпевать INF/PRS.1SG

22.3. **Е загъта : « Æз фехсдзæнæн фат**
е загът -а æз фе- æхс -дзæнæн фат
3SG/POSS.3SG сказать PST.TR.3SG я PREF бросать/стрелять FUT.1SG стрела/пуля

æма кæд Идауæгмæ исхауа , уæд
æма кæд Идауæг -мæ ис- хау -а уæд
и/но/чтобы/что когда/если ангел ALL PREF падать SUBJ.3SG тогда/быть.IMP.3SG

е уодзæнæй нæ ервæзунгæнæг
е уодзæнæй нæ ервæз -ун -гæн -æг
3SG/POSS.3SG быть.FUT.3SG NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL спасаться INF делать.PRS PART.PRS

, кæд æма Уасгергимæ , уæдта уобæл
кæд æма Уасгерги -мæ уæдта уобæл
когда/если и/но/чтобы/что Св.Георгий ALL потом/кроме.того он,она.SUPER

фæдзæхсдзинан нæхе ».
фæдзæхс -дзинан нæхе
поручать,завещать FUT.1PL 1PL.REFL.GEN/POSS.REFL.1PL

paragraph 23.

23.1. **Фат фехста æма**
фат фе- хст -а æма
стрела/пуля PREF бросать/стрелять PST.TR.3SG и/но/чтобы/что

исæмбалдæй **Идауæги** **кирæбæл** .
ис- æмбалд -æй Идауæг -и кир -æбæл
PREF встречаться/случаться ABL ангел GEN/INESS сундук/гроб/клетка SUPER

23.2. **Уæд** **адæм** **еци** **дзиуарæмæ** **нихxæррæтт** **кодтонцæ**
уæд адæм еци дзиуар -æмæ нихxæррæтт код -т -онцæ
тогда/быть.IMP.3SG народ тот крест,святилище ALL лавина,толпа делать TR PST.TR.3PL

æма **уоми** **æрæнцадæнцæ** .
æма уоми æр- æнцад -æнцæ
и/но/чтобы/что там/он,она.INESS PREF успокоиться,перестать PST.INTR.3PL

23.3. **Еминæ** **сæмæ** **уордæмæ** **хæстæг**
Емин -æ сæмæ уордæ -мæ хæстæг
чума,отрава NOM 3PL.ENCL.ALL там/та сторона ALL родственник/близкий

нæ **цудæй** , **дзиуарæ** **æй**
нæ цуд -æй дзиуар -æ æй
NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL идти PST.INTR.3SG крест,святилище NOM 3SG.ENCL.GEN

нæ **уагъта** .
нæ уагът -а
NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL разрешать,пускать,оставлять PST.TR.3SG

23.4. **Уæд-еу** **Еминæ** **æхе**
уæд - еу Емин -æ æхе
тогда/быть.IMP.3SG ITER/один чума,отрава NOM 3SG.REFL.GEN/POSS.REFL.3SG

мегъæ **фестун** **кодта** ,
мегъ -æ фе- ст -ун код -т -а
туман/туча NOM PREF стать,превратиться INF/PRS.1SG делать TR PST.TR.3SG

фал-еу **æй** **Идауæг** **ниддумдта** .
фал - еу æй Идауæг нид- думд -т -а
однако ITER/один 3SG.ENCL.GEN ангел PREF дуть TR PST.TR.3SG

23.5. **Уæд** **Еминæ** **фестадæй** **содзгæ**
уæд Емин -æ фе- стад -æй содз -гæ
тогда/быть.IMP.3SG чума,отрава NOM PREF стать,превратиться ABL гореть,жечь CONV

цирæгъти **баст** **æма** **сæбæл**
цирæгъ -т -и баст æма сæбæл
свеча PL GEN/INESS вязать,связывать.PART.PST/связка, пучок и/но/чтобы/что 3PL.ENCL.SUPER

ниллæг **хонхæй** **толгæ-толгæ** **æхе**
ниллæг хонх -æй толг -æ - толг -æ æхе
низина гора ABL повозка NOM повозка NOM 3SG.REFL.GEN/POSS.REFL.3SG

рауагъта .
ра- уагът -а
PREF разрешать,пускать,оставлять PST.TR.3SG

paragraph 24.

24.1. **Идауæг ибæл фат ' суагъта**
Идауæг ибæл фат с- уагът -а
ангел 3SG.ENCL.SUPER стрела/пуля PREF разрешать,пускать,оставлять PST.TR.3SG
æма ' й æртæ хаййи фæххаун
æма æй æрт -æ хай -йи фæх- ха -ун
и/но/чтобы/что 3SG.ENCL.GEN три NOM часть/участок GEN/INESS PREF падать INF/PRS.1SG
кодта .
код -т -а
делать TR PST.TR.3SG

24.2. **Æ еу хай фæззилдæй**
æ еу хай фæз- зилд -æй
POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN ITER/один часть/участок PREF поворачивать/ухаживать ABL
Билæгмæ æма батар æй , иннæ
Билæг -мæ æма батар æй инн -æ
ALL и/но/чтобы/что темный быть.PRS.3SG другой NOM
фæззилдæй скæсæнæрдæмæ , Асинттæмæ
фæз- зилд -æй скæсæн æрд -æмæ Асинт -т -æмæ
PREF поворачивать/ухаживать ABL восток,восход половина,сторона ALL PL ALL
æма уоми фунук фестадæй , æртиккаг
æма уоми фунук фе- стад -æй æртиккаг
и/но/чтобы/что там/он,она.INESS пепел PREF стать,превратиться ABL третий
байзадæй æ бунати æма '
ба- йзад -æй æ бунат -и æма
PREF оставаться ABL POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN место GEN/INESS и/но/чтобы/что
й Идауæги кири ниввардтонцæ .
æй Идауæг -и кир -и нив- вард -т -онцæ
3SG.ENCL.GEN ангел GEN/INESS ряд/куча GEN/INESS PREF класть,ставить PL PST.TR.3PL

paragraph 25.

25.1. **Æрæгиаумæ дæр ма уоми адтæй .**
æрæги -ау -мæ дæр ма уоми адтæй
недавно EQU ALL FOC NEG/ещё/и/но/чтобы/что там/он,она.INESS быть.PST.3SG

25.2. **Гъæу Еминæй ке фæййервазтæнцæ ,**
гъæу Емин -æй ке фæй- йервазт -æнцæ
деревня чума,отрава ABL кто,что.GEN/что PREF спастись PST.INTR.3PL
уой номбæл искодтонцæ
уой ном -бæл ис- код -т -онцæ
быть.SUBJ.3PL/он,она.GEN имя/слава,уважение SUPER PREF делать TR PST.TR.3PL
бæрæгбон - Фацбадæн .
бæрæг бон - Фацбадæн
известный/определенный день/возможность Фасбаден

paragraph 26.

26.1. **Алли анз дæр ковунцæ Идауæгмæ , кувддитæ**
алли анз дæр ков -унцæ Идауæг -мæ кувдди -т -æ
каждый год FOC молиться PRS.3PL ангел ALL молитва/пир,застолье PL NOM
ин кæнунцæ .
ин кæн -унцæ
3SG.ENCL.DAT делать PRS.3PL

26.2. **Е æй Идауæги**
е æй Идауæг -и
3SG/POSS.3SG быть.PRS.3SG ангел GEN/INESS
бæрæгбон .
бæрæг бон
известный/определенный день/возможность

paragraph 27.

27.1. **Æрмæгутæ мухурмæ бацæттæ кодта**
æрмæгу -т -æ мухур -мæ ба- цæттæ код -т -а
материал PL NOM печать ALL PREF готовый делать TR PST.TR.3SG

paragraph 28.

28.1. **Габети Людмилæ .**
Габети Людмилæ
Габиева Людмила

paragraph 29.